

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 62

van **EMMILY TALPE**

datum: 13 oktober 2022

aan **JO BROUNS**

VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Land- en tuinbouwsector - Droogteproblematiek

De afgelopen zomer was opnieuw een zeer droge zomer. Zelfs in die mate dat de droogte heel wat schade toebrengt aan landbouwgewassen. Begin september kwamen er al berichten van boeren die hun wintervoorraden aanspraken om hun dieren te voederen wegens een gebrek aan vers gras.

De roep vanuit de landbouwsector om maatregelen te nemen om de gevolgen van droogte op te vangen, groeit. Zeer in het bijzonder wordt er gekeken naar het realiseren van een betere opvang van hemelwater in de loop van de herfst, winter en lente om het beter te kunnen gebruiken tijdens de droge zomermaanden. In het verleden heeft toenmalig bevoegd minister Schauvliege al een budget vrijgemaakt om projecten rond waterbeheer en -opslag te subsidiëren. Helaas werd toen de urgentie nog niet dermate hard aangevoeld als vandaag en bleef het aantal projecten beperkt.

Vandaag komt de vraag ook uit de landbouwsector zelf. Tevens werden ook al enkele initiatieven genomen om aan het probleem te verhelpen. Zo stelde Aquafin het effluent op PFOS-veilige sites opnieuw ter beschikking van de land- en tuinbouwsector.

Hoe dan ook wordt het duidelijk dat een doordachte strategie en een duidelijk actieplan nodig zijn om droogte in de volgende jaren het hoofd te bieden.

1. Heeft de minister al een indicatie van de schade die de droogte heeft berokkend aan de Vlaamse land- en tuinbouw?
2. Welke conclusies trekt de minister uit de toestand van de afgelopen periode met betrekking tot rationeel waterbeheer en het structureel voorzien van wateropslag?
3. Zal de minister in overleg met de sector een strategie ontwikkelen om de droogteproblematiek in de land- en tuinbouw structureel aan te pakken?
4. Welke maatregelen zal de minister op korte termijn nemen om te komen tot een betere opvang van hemelwater en een rationeel waterbeheer?
5. Welke rol ziet de minister voor lokale besturen en hoe kan Vlaanderen dit ondersteunen? Denk bijvoorbeeld ook aan een coördinerende rol om bedrijven en landbouwers samen te brengen, cfr. in Ardooie waar landbouwers water kunnen gebruiken van een diepvriesgroentebedrijf.
6. Zal de minister binnen het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) hiervoor specifieke kredieten reserveren en het aanpakken van de droogteproblematiek ook integreren in het uitvoeringsprogramma van het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)?

ANTWOORD

op vraag nr. 62 van 13 oktober 2022

van **EMMILY TALPE**

1. Er zijn bij mijn diensten nog geen gegevens beschikbaar die een volledig beeld kunnen schetsen van de schade die de droogte heeft berokkend. Ik verwijs voor een inzicht op eventuele schadedossiers naar de bevoegde minister, collega Jan Jambon.
2. Ik heb van de sector vernomen dat de aanleg van waterbekkens om water op te slaan in de praktijk bemoeilijkt zou worden door knelpunten en drempels in de regelgeving rond de vergunningsaanvraag, administratieve procedures, grondverzet, erfgoed,..... Dit punt kwam ook aan bod in het overleg tussen mijn administratie en de voorzitter van de Vlaamse Droogtecommissie/CIW tijdens de kritische momenten van afgelopen zomer (waarbij nog strengere maatregelen zoals captatieverboden op de bevaarbare waterlopen op til stonden). Dit is zeker een belangrijk werkpunt om verder op te nemen met alle betrokken partijen.

Van belang is ook dat de mogelijkheden tot hergebruik van gezuiverd rioolwaterzuiveringsinstallatie effluent voor irrigatie in de landbouw verder onderzocht worden (dit in kader van de Vlaamse vertaling van Verordening (EU) 2020/741 van het Europees Parlement en de Raad van 25 mei 2020 inzake minimumeisen voor hergebruik van water, de PFAS problematiek en circulaire economie/water).

Naast knelpunten en werkpunten verwijs ik naar een aantal positieve resultaten met betrekking tot rationeel waterbeheer en wateropslag, vermeld in het focusrapport van het Departement Landbouw en Visserij "Water tegen de droogte – Met resultaten van een bevraging bij LMN landbouwers".

In de periode 2017-2021 is er 5,6 miljoen euro steun gegeven aan 1.055 goedgekeurde investeringen, wat zorgde voor 991.076 m³ bijkomende capaciteit van wateropvang en -opslag. De grootste volumes werden gerealiseerd via regenwaterreservoirs (46%) en -bassins (43%).

Ook in het aantal vergunningsaanvragen voor buffering/opslag water/aantal vergunde dossiers zien we sinds 2018 een stijgende trend.

Uit het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN), het boekhoudnetwerk van het Departement Landbouw en Visserij bestaande uit een 600-tal Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven, blijkt dat in 2020 62% van de bedrijven hemelwater opvangt. Uit een enquête waaraan 571 LMN-land- en tuinbouwers tijdens het voorjaar van 2021 deelnamen, blijkt dat de meeste bedrijven 2, 3 of meerdere waterbronnen combineren. Ze kunnen zo het risico bij extreme droogte beter spreiden.

Op de vraag of er andere waterbesparende maatregelen worden toegepast, heeft 57% positief geantwoord. Waterzuinig reinigen van de stallen wordt het meest aangegeven, gevolgd door drinkwatervoorziening met o.a. antimorsrand of drinknippels.

Het focusrapport is terug te vinden op volgende webpagina van de website Landbouwcijfers van het Departement Landbouw en Visserij:

<https://landbouwcijfers.vlaanderen.be/water-tegen-de-droogte-met-resultaten-van-een-bevraging-bij-lmn-landbouwers>

3. Onder toenmalig minister Schauvliege is reeds een Actieplan Water voor de Vlaamse Land- en tuinbouw opgesteld in overleg met de sector. Dat plan bevat volgende 5 actiedomeinen:

1. in kaart brengen van alternatieve waterbronnen;
2. optimaliseren van regelgeving/beleidsplannen en –instrumenten;
3. stimuleren van landbouwers;
4. kennisontwikkeling, kennisdeling en stimuleren van (praktijk)gericht onderzoek;
5. verdere bewustmaking, sensibilisering en voorlichting van de land- en tuinbouwsector.

Rond die 5 actiedomeinen is de afgelopen jaren veel gewerkt en gerealiseerd, doch zijn er nog punten waaraan verder moet gewerkt worden. Het is dan ook een dynamisch gegeven.

Naast dit actieplan werden diverse projectoproepen gelanceerd in kader van de Blue Deal, Vlaamse Relanceplan om droogte en waterschaarste tegen te gaan: de projectoproep realisatie eiwitstrategie, de projectoproep samenwerking en digitalisering en de projectoproep hergebruik restwater.

Momenteel bereiden het Departement Landbouw en Visserij en het Departement Economie Wetenschap en Innovatie ook een vervolgstudie voor om de keteneffecten landbouw-(voeding)industrie verder te onderzoeken in kader van de verfijning van het Vlaams Reactief Afwegingskader Prioritair Watergebruik tijdens waterschaarste.

Daarnaast is er natuurlijk ook nog de samenwerking rond de aanpak van de droogteproblematiek in kader van de CIW, zal het nieuwe GLB opportuniteiten bevatten om meer in te zetten op de aanpak van de droogte (zie o.a. ook antwoord op vraag 6) en is er op diverse momenten ook overleg/communicatie met de sector.

4. Via de projectoproep hergebruik restwater in kader van de Blue deal, VV relanceplan kan ondersteuning voorzien worden en kunnen lokale besturen een rol opnemen.
5. Wat de rol van lokale besturen betreft en de ondersteuning door de Vlaamse overheid, verwijs ik naar de Waterlandschapsprojecten en de oproep Proeftuinen Droogte, binnen de bevoegdheid van collega Demir. Ik verwijs voor een antwoord op deze vraag dan ook naar collega Demir.
6. Naast de mogelijkheden binnen het Vlaams landbouwinvesteringsfonds (VLIF) die hieronder worden aangegeven, plan ik de volgende zaken. Met het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) dat vanaf 2023 van start gaat, zijn er in het ontwerp Vlaams GLB Strategisch Plan verschillende maatregelen opgenomen die (mede)gericht zijn op het voorkomen of opvangen van negatieve effecten van droogte. Het gaat hier bijvoorbeeld over de ecoregelingen en agromilieu- en klimaatmaatregelen die inzetten op het verbeteren van de bodemkwaliteit en het verhogen van het organisch koolstofgehalte in de bodem waardoor het waterbergend vermogen van de bodem verhoogt, de ecoregeling en agromilieu- en klimaatmaatregel rond het behoud van meerjarig grasland en het langer aanhouden van tijdelijk grasland als blijvend grasland, de ecoregeling en agromilieu- en klimaatmaatregel voor de teelt van milieu, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen en de ecoregeling voor de aanleg van bufferstroken.

Land- en tuinbouwers met een open teelt (bv. fruit, akkerbouw,...) kunnen zich door het afsluiten van een erkende brede weersverzekering bij een private verzekeraar verzekeren tegen schade aan gewassen door extreme en ongunstige weersomstandigheden (o.a. droogte) en hiervoor een premiesubsidie vanuit de Vlaamse overheid ontvangen. Via vorming en advies op maat, demonstratieprojecten,

en dergelijke worden land- en tuinbouwers geïnformeerd en gestimuleerd om zich aan te passen aan perioden van droogte. De EIP-operationele groepen (Europese Innovatie Partnerschappen) zijn samenwerkingsprojecten die landbouwers de mogelijkheid bieden om samen met andere bedrijven, ook van buiten de landbouwsector, nieuwe oplossingen te ontwikkelen om weerbaarder te zijn tegen droogte. Bij het ILVO en de praktijkcentra land- en tuinbouw wordt (praktijkgericht) onderzoek verricht naar droogteresistente teelten en gewasadaptatiestrategieën op langere termijn in kader van klimaatverandering (o.a. droogte).

Via VLIF investeringsteringssteun zowel voor niet-productieve investeringen voor milieu- en klimaatdoelen, voor productieve investeringen, en voor innovatieve investeringen worden investeringen specifiek in het kader van de waterproblematiek betoelaagd. Midden 2021 werd de VLIF-steun voor niet-productieve investeringen al sterk hervormd. Niet alleen de procedure werd vereenvoudigd en er werd steun voorzien voor begeleiding, maar ook de lijst met mogelijke investeringen in kader van o.a. waterkwantiteit werd sterk uitgebreid. We gaan op dit elan dan ook verder in het nieuwe GLB. De volgende voorbeelden van investeringen die toegevoegd werden en zullen gesubsidieerd worden in het nieuwe GLB: omvorming van klassieke naar peilgestuurde drainage waardoor o.a. het waterbergend vermogen van de bodem kan verhoogd worden in de strijd tegen droogte en waarbij ook een vernattend effect op de omgeving kan gecreëerd worden. Andere voorbeelden van investeringen die midden 2021 toegevoegd werden en ook in nieuwe GLB subsidiabel zullen zijn: aanleg natuurvriendelijke oevers, infiltratiesystemen (WADI en andere), ondergrondse infiltratiesystemen, waterinfiltrerende erfverharding, plaatsen plas-dras pomp, buffer- en spaarbekken (met ecologische inrichting), elektronische waterpeilmeters (+peilbuis) en wateropslag voor regenwater. Er wordt elke blokperiode een specifieke budgettaire enveloppe voorzien voor de selectie van de niet-productieve investeringen. Tot op heden was het selectiebudget steeds voldoende ruim om alle aangemelde investeringen te selecteren.

Via de VLIF steun voor productieve investeringen stimuleren we blijvend landbouwers voor investeringen in hergebruik van condenswater, opvang- en recirculatiesysteem voor drainwater, monitoringssysteem op regenhaspel, plantsensoren, druppelirrigatie en ook waterbehandelingssystemen waarbij de waterkwaliteit kan opgeschaald worden (bv. hemelwater tot drinkwater dieren). Specifieke VLIF kredieten voor productieve investeringen worden niet voorzien voor investeringen in het kader van de waterproblematiek, doch er zijn hogere steunpercentages aan toegewezen waardoor hun selectiekans groter is in vergelijking met andere investeringen.

Via de VLIF-steun voor innovatieve investeringen ten slotte wordt een extra boost gegeven aan alle innovatieve investeringen in kader van waterkwantiteit.